

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของการ เล่นกระบี่ ร่วมสมัย โดยศึกษาจากสำนักกระบี่กระบอง 10 แห่ง ได้แก่ สำนักกระบี่กระบองภาค วิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชมรมกระบี่กระบองมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา สำนักคาบศรียุทธยานนท์ ชมรมกระบี่กระบองโรงเรียนยาน นาเวศน์วิทยาคม สำนักคาบศรียุทธยานนท์ ชมรมกระบี่กระบองโรงเรียนสวน กุหลาบวิทยาลัย สำนักคาบศรียุทธยานนท์ ค่ายกระบี่กระบองลูกบ้านช่างหล่อ ชมรมอาวุธ ไทยสมัยโบราณโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ชมรมกระบี่กระบองโรงเรียนพระคณ ุฑยพิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บันทึกการถ่ายวิดีโอเทป ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ครูอาจารย์ของสำนักกระบี่กระบองดังที่กล่าวมาแล้ว

ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า การ เล่นกระบี่เป็นการ เล่นอย่างหนึ่งของกระบี่กระบองซึ่งประกอบไปด้วยการ เล่นโดยใช้อาวุธต่าง ๆ เช่น กระบี่ คาบสองมือ พลอง ง้าว เป็นต้น กระบี่กระบองเป็น การ เล่นโดยจำลองรูปแบบของการรบสมัยโบราณมาใช้เล่นเพื่อเป็นการฝึกซ้อมการรบปัจจุบัน เล่นเพื่อความสนุกสนาน ใช้ในการป้องกันตัวและรักษาความไว้เป็นวัฒนธรรมสืบต่อไป

การ เล่นกระบี่มีลักษณะเฉพาะในการเล่นเพราะใช้มือเดียวจึงเป็นอาวุธที่น่าสนใจ ทั้งยังมีลีลาท่าทางท่วงทำนองการก้าวเดิน การรำที่สวยงามประทับใจ การ เล่นกระบี่จึงเป็น อาวุธที่ดีถือว่าเป็นอาวุธที่สำคัญของการ เล่นกระบี่กระบอง

การ เล่นกระบี่แต่ละสำนักจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ลักษณะบางอย่าง เหมือนกัน เช่น การรำ การขึ้นพรหม และลักษณะบางอย่างต่างกัน ในกรณีที่เหมือนกันอาจ เนื่องมาจากมีครูสอนคนเดียวกันมาก่อนหรืออาจเนื่องมาจากการ เขียนแบบ จดจำแล้วนำมา

ประยุกต์เล่นเข้ากับสำนักของตัวเอง แต่ในลักษณะที่แตกต่างกันนั้นน่าสนใจเพราะแต่เดิมนั้นมีครูสอนหลายคนจึงเล่นแตกต่างกัน

ผลการวิจัยลักษณะและรูปแบบของการเล่นกระบี่ ปรากฏว่า ลักษณะของการเล่นกระบี่ก่อนการต่อสู้ มีลักษณะและรูปแบบดังนี้

การถวายบังคมมี 3 ลักษณะคือ การถวายบังคมโดยการวาทมือออกทางคานข้างจะวาทออก 1 ครั้ง หรือ 3 ครั้ง ก่อนที่จะพนมมือแล้วยกชันจบที่หน้าผาก การถวายบังคมโดยไม่วาทมือออก และการถวายบังคมโดยการเอามือทั้งสองแตะพื้นก่อนชันจบที่หน้าผาก รวมกับการกราบอีก 3 ครั้ง มีการถวายบังคมที่แตกต่างไปอีกคือ การถวายบังคมเร็วโดยใช้หลังจากลงนั่งเมื่อว่าเสร็จ

การชันพรหมมี 2 ลักษณะคือ การชันพรหมนั่งและการชันพรหมยืน ลักษณะการนั่งของการชันพรหมมี 2 ลักษณะคือ การนั่งโดยทั้งตั่งหันหน้าเข้าหากัน และการนั่งโดยที่ฝ่ายหนึ่งหันข้างขวาให้อีกฝ่าย ส่วนอีกฝ่ายจะหันหน้าตรง ลักษณะการนั่งนี้จะบอกถึงความเป็นมาของครูที่ถ่ายทอดโคทาหนึ่ง ลักษณะของการวางกระบี่จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ วางไว้คานข้างลำตัว ทั้งพรหมนั่งและพรหมยืน ลักษณะท่าทางของการชันพรหมจะมีลีลาเหมือนกันแยกได้ 4 กลุ่ม และทิศทางในการว่าพรหมมีอยู่ 2 ลักษณะคือ การเดินเป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส และการเดินเป็นรูปทรงแฉก

การว่าไม้ว่าต่าง ๆ หลักที่สำคัญในการว่าไม้ว่าต่าง ๆ มีอยู่ 5 อย่างคือ ทิศทางของการว่าว่า การเดิน การวาทมือว่า ลีลาท่าทางต่าง ๆ ในการว่า การลงนั่งเมื่อจบการว่า

ทิศทางของการว่า มีอยู่ 2 แบบคือ ลักษณะการเดินแบบสลับฟันปลาและการเดินตรง การเดินตรงนั้นจะเดินตรงไปหรือจะเดินถอยหลังก็ได้ ส่วนการเดินสลับฟันปลานั้นเดินสลับไปทางขวา ทางซ้าย

การเดินมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ลักษณะการเดินที่ละก้าว และการเดินสับเท้า การวาทมือว่า มีลักษณะการปฏิบัติอยู่ 3 ลักษณะคือ วาทชันข้างหน้าระดับหัว เรียกว่า ว่าหน้า หรือวาทชันเหนือไกร่งกระบี่ซึ่งตั้งอยู่ข้างหน้า การวาทมือว่าออกข้าง

ระคับใบหูหรือปลายนิ้วเรียกว่า ไร่ข้าง การสอคมือขึ้นแล้ววาคอกเป็นการไร่ข้างอีกแบบ
หนึ่ง

ลีลาท่าทางต่าง ๆ ในการไร่ ลีลาท่าทางที่ใช้ในการไร่จะมีอยู่ 4 ลักษณะคือ
ท่าพระ ท่านาง ท่ายักษ์ ท่าสิง ชื่อที่ใช้ไร่จะบอกท่าทางที่จะไร่ได้ มีการกำหนดเป็นไม้
ที่จะไร่ให้มีชื่อกำกับไว้ บางครั้งไม้ไร่เหมือนกันการไร่อาจจะต่างกัน

การคุมไร่ จะมีอยู่ 4 ลักษณะคือ การคุมโดยมือจับที่อก มือขวาถือกระบี่อยู่
ระคับเอวซ้ายไปข้างหลังขนานพื้น การคุมไร่โดยค้ำมือซ้ายที่อก มือขวาถือกระบี่ตั้งชันข้างบน
ซ้ายเฉียงขึ้นไป การคุมไร่โดยมือซ้ายจับเข้า มือขวาถือกระบี่ปลายชี้ขึ้น เฉียงไปทางซ้ายทอด
แขนเป็นวง การคุมไร่โดยมือซ้ายก่ายกขึ้นสูงมือขวาค้ำกระบี่เฉียงไปหน้าที่คั่นขาขวา

การลงนั่งเมื่อจบการไร่ จะมีลักษณะลงนั่ง 3 ลักษณะ คือ การจ้วงลงนั่งการ
ควงลงนั่ง การลงนั่งโดยไม่ควงและจ้วง

การกำหนดชื่อไม้ไร่ มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ กำหนดเป็นไม้แล้วมีชื่อกำกับ และไม้
กำหนดเป็นไม้แต่มีชื่อเรียก

การเดินแปลง ก่อนเดินแปลงจะมีการถวายเป็นมงคลเร็ว การกราบ การไหว้
กระบี่ ไม้เท้า พันพรมเร็วหรือขึ้นพรมเร็ว ทิศทางการเดิน จะมีการเดินร่วมแค้นและ
ไม่ร่วมแค้น บางสำนักใช้การย่างสามขุมแทนการเดินแปลง

การย่างสามขุม มี 2 ลักษณะ คือ การก้าวไปข้างหน้าทีละก้าวและการก้าวไป
ข้างหน้าแล้วย่อกลับหลัง

การสลัด ก่อนจะต่อสู้จะสลัดเพื่อดูเชิงและหลอกต่อสู้ มีกำหนดเป็นไม้
ข้างหน้าแล้วย่อกลับหลัง

การต่อสู้ หลักการฝึกก่อนการต่อสู้มี 2 ลักษณะ คือ การกำหนดเป็นไม้กายแก้วเพื่อ
ใช้สำหรับฝึกแล้วไปประยุกต์เพื่อใช้ในการเล่น และไม่กำหนดเป็นไม้แต่กำหนดเป็นเป้าหมาย
การฟัน และฝึกการรุกการรับ แล้วจึงประยุกต์เพื่อใช้ในการเล่น จุดหมายในการฝึกเพื่อเป็น
การต่อสู้ป้องกันตัว ผลพลอยได้คือการแสดง จุดหมายที่สำคัญที่สุดคือการดำรงรักษาไว้ให้เป็น
ศิลปการต่อสู้ประจำชาติ

การจับ มีลักษณะของการจับคือ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสู้ไม่ได้ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือตายทั้งสองฝ่าย หรือเสมอกัน หลังจากจับจะไหว้ขอขมาซึ่งกันและกัน

จากผลของการวิเคราะห์รูปแบบของการเล่นกระบี่พบว่า ส่วนใหญ่มีการเล่น เป็นรูปแบบเดียวกันคือ เริ่มจากการถวายบังคม การขึ้นพรหมมีการขึ้นพรหมนั่งและพรหมยืน การรำไม้รำต่าง ๆ การเดินแปลง การย่างสามชุก การลคล้อ การต่อสู้ จะมีแตกต่างกัน บ้างในการปฏิบัติ เช่น หลังจากการรำไม้รำเสร็จจะมีการควงกระบี่หรือลงนั่งทันทีเพื่อจะ ทำการเดินแปลง ก่อนเดินแปลงจะทำความเคารพด้วยการกราบ 3 ครั้ง การไหว้กระบี่ 1 ครั้งแล้วจึงเดินแปลง ช่วงนี้บางสำนักมีการขึ้นพรหมเร็วและรำไม้เท้า มี 1 สำนัก ไม่มี การเดินแปลง ใช้วิธีย่างสามชุก ลคล้อ แล้วต่อสู้ทันที

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่ากระบี่เป็นการเล่นอย่างหนึ่งของกระบี่กระบอง ซึ่งจำลองรูปแบบจากการรบในสมัยโบราณมาเป็นรูปแบบในการเล่นกระบี่ การเล่นกระบี่มีลักษณะเฉพาะ ของตัวเองโดยใช้มือข้างเดียวจับกระบี่เพื่อใช้ในการฟันและแทงขณะปฏิบัติเกี่ยวกับการต่อสู้ การปฏิบัติก่อนการต่อสู้มีอีกข้างหนึ่งจะใช้ในการรำยรำ การปฏิบัติดังกล่าวได้มีการสืบทอด มาจนถึงปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่าลักษณะและรูปแบบของการเล่นกระบี่ร่วมสมัยก่อนการต่อสู้ มีดังนี้

การถวายบังคมจากการวิจัยพบว่า มีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ การถวายบังคมโดย การวากมือทั้งสองออกข้าง 1 ครั้ง แล้วยกมือทั้งสองขึ้นจกหน้าผาก 3 ครั้ง การถวาย บังคมโดยการยกมือทั้งสองขึ้นจกหน้าผาก 3 ครั้ง ก่อนจะยกขึ้นจกทุกครั้งจะวากมือทั้งสอง ออกข้าง การถวายบังคมโดยไม่วากมือทั้งสองออกข้าง ยกมือทั้งสองขึ้นจกหน้าผาก 3 ครั้ง ทันที การถวายบังคมโดยการกราบ 3 ครั้งแล้วเอามือทั้งสองแตะพื้นก่อนที่จะยกมือ ขึ้นจกหน้าผากแล้วนำมือทั้งสองกลับมาแตะพื้นอีกจนครบ 3 ครั้ง ในการถวายบังคมต่อองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะนำมือมาพนมที่ทรวงอกแล้วจึงยกขึ้นจกที่หน้าผาก 3 ครั้ง ไม่มีการวากมือออกก้านข้าง การถวายบังคมด้วยการวากมือทั้งสองอาจเป็นการ เพิ่มเกิมให้เกิดลีลาท่าทางให้สวยงามเพื่อใช้ในการ เล่นเท่านั้นแต่จุดมุ่งหมายยังคงเหมือน เดิมคือ แสดงความเคารพต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การชื่นชมจากการวิจัยพบว่ามี 2 ลักษณะได้แก่ การชื่นชมหนึ่งการชื่นชม ยิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูอาจารย์ในสมัยก่อนที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาต้องการให้ผู้เล่น ระเบียบกระบวนได้แสดงความสามารถของตนให้เห็นว่าสามารถทำได้ทั้ง 2 ลักษณะ และยัง เป็นการอวดความสามารถในการทำให้คนอื่นได้เห็น และให้เกิดความสนใจในผู้ว่าเพราะ ฝ่ายหนึ่งนั่งฝ่ายหนึ่งยืนจะได้แยกดูได้ทั้ง 2 ลักษณะ เป็นการเข้าใจได้ทางหนึ่ง

การรำไม่ว่าต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่า ทิศทางการรำมี 2 แบบ ได้แก่ ลักษณะ การเดินแบบสลัดพันปลา การเดินทรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุที่ว่า ทิศทางในการเดินปกติ ก็เดินอยู่ใน 2 แบบนั้นแล้ว คือ เดินเฉียง เดินทรง แต่จะเดินหน้าดอยหลังก็เป็นเรื่องของแต่ละสำนัก เมื่อทิศทางในการเดินบังคับอยู่แล้ว เมื่อมารำการเดินจึงอยู่ใน 2 แบบดังกล่าว การก้าวเดินในการรำจากการวิจัยพบว่ามี 2 ลักษณะ คือ การเดินที่สะก้าวและการเดินสับเท้า ปกติการเดินจะเดินที่สะก้าวโอกาสในการสับเท้ามีน้อย แต่เมื่อนำการสับเท้าเข้ามา ใช้ในการรำ จะเป็นลักษณะที่แปลกและถ้าผู้รำมีลีลาท่าทางการรำที่สวยงามก็จะน่าชมมากขึ้น การสับเท้าจึงใช้ในการเดินรำได้อย่างเหมาะสมซึ่งมีหลายสำนักได้ปฏิบัติอยู่ในท่าตนเองเดียวกันการเดินที่สะก้าวเป็นท่าเดินเบื้องต้นที่ทุกคนสามารถจะฝึกได้ง่าย จึงเป็นสิ่งสนใจในการรำและเมื่อเพิ่มเติมลีลาท่าทางการสวยงาม ก็มีความน่าชมไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันการวาดมือจากการวิจัยพบว่ามี 2 ลักษณะ คือ การวาดขึ้นข้างหน้ากับวาดขึ้นด้านข้างการวาดทั้ง 2 ลักษณะ เป็นการวาดที่ง่ายและสวยงามอยู่ในที่ลีลาท่าทางการวาดมือขึ้น ก็เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสำนัก จะมีการสอดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความสวยงามและสะดวกในการรำบางโอกาสที่กระเป๋มา อยู่ด้านเดียวกับมือ และไม่สามารถที่จะวาดออกข้างหรือวาดขึ้นหน้าได้ ก็ใช้วิธีสอดมือขึ้นแล้ว หลีกออกเป็นวง ปัจจุบันสำนักกระเป๋กระบวนต่าง ๆ ได้ใช้กันอยู่ ลีลาท่าทางการรำของแต่ละสำนักจะมีท่าทางนาฏศิลป์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น การรำของแต่ละสำนักจะกำหนดเป็นหลักในการรำโดยเอาการก้าวเดิน ลีลาท่าทางมากำหนดเป็นไม้รำขึ้นเพื่อให้สะดวกในการจำ และมีการรำไม่ว่าที่เป็นหลักไว้ปฏิบัติ แต่จะมีการเปลี่ยนแปลง

¹ สัมภาษณ์ เศวต ชนประสิทธิ์, ที่ปรึกษาสำนักพระราชวัง 18 มกราคม 2526

ไปจากเดิมนั้นก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ถ้าไม่ไปลอกเลียนแบบจากสำนักอื่นมาทั้งหมด การว่า
ไม่ว่าต่าง ๆ ที่คิดขึ้นมาใหม่ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ต่าง ๆ ของสำนักนั้น ๆ ไว้เป็นอย่างดี

ลักษณะของการ เล่นกระบี่ เกี่ยวกับการต่อสู้ ลักษณะการ เค้นของการ เค้นแปลง
นั้นจะเป็นลักษณะที่ เปิดโอกาสให้คู่ต่อสู้สำรวจภูมิประเทศ ท่าทางการ เล่นของคู่ต่อสู้อีก
ครั้งหนึ่งก่อนที่จะเริ่มต่อสู้กัน มีทั้งที่สำรวจจอรอบ ๆ บริเวณของตัวเองซึ่งเป็นการ เค้นอยู่
ในแดนของตนเอง และมีการ เค้นไปในทาง เค้นของคู่ต่อสู้ ซึ่งอย่างแรกเรียกว่าชนิดไม่ร่วม
แดน และอย่างหลังเรียกว่าชนิดร่วมแดน จากนั้นจึงย่างสามขุมเข้าหาคู่ต่อสู้ การย่างสามขุม
นั้น อาศัยหลักสามเหลี่ยม เค้นเป็นสามจุด เพื่อให้ฐานมั่นคง การต่อสู้จะได้ไม่พลาดพลั้งได้
ง่าย การดลือ จะเป็น การหลอกล่อให้คู่ต่อสู้ได้ทีโดยที่ผู้ที่ล่อนั้นจะต้องมีวิธีแก้ของตัวเองไว้
แล้ว จึงเริ่มการต่อสู้ถ้าเป็นสำนักเดียวกันก็ใช้วิธีการที่ได้ฝึกกันมา หรือใช้ลูกไม้ต่าง ๆ มา
ผสมเป็นการต่อสู้ ถ้าต่อสู้กับต่างสำนัก แต่ละคนก็จะยึดหลักของตนเองที่ได้ว่าเรียนมาจาก
สำนักนั้น ๆ มาใช้ประกอบกับไหวพริบของตนเอง เมื่อต่อสู้กันจนจบจะมีผลอยู่ 3 ลักษณะ
คือ ลักษณะที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพลี่ยงพล้ำ เรียกว่า คาย จึงจะจบการเล่น หรือทั้งสองฝ่าย
คายทั้งคู่ถ้าเสมอกันจะหยุดเช่นกัน จากนั้นจึงเข้ามาขอขมาโดยที่ฝ่ายใดเปรียบจะเป็นฝ่าย
เข้าไปขอขมาขอโทษที่ตนเองได้ทำให้บาดเจ็บ ฝ่ายแพ่จะรับการขอขมา โดยการ ใช้การไหว
ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของกระบี่กระบอง ซึ่งเป็นประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยตลอด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับการ เล่นกระบี่กระบอง โดยเชิญหัวหน้าคณะ
หรือตัวแทน เข้าร่วมการสัมมนา เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นและข้อ
เสนอแนะ ในการปรับปรุงการ เล่นกระบี่กระบองให้เป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น
2. ควรจัดให้มีการบันทึกวีดิโอเทป เกี่ยวกับการ เล่นกระบี่และอาวุธอื่น ๆ ของ
สำนักกระบี่กระบองต่าง ๆ ไว้
3. คณะกระบี่กระบองที่เพิ่งขึ้นใหม่ ควรรักษารูปแบบของการ เล่นกระบี่กระบอง
ไว้อย่างเคร่งครัด ไม่ควรดัดชั้นตอนบางอย่างออกไป เพราะจะทำให้การ
เล่นไม่สมบูรณ์แบบ
4. ควรศึกษาลักษณะและรูปแบบของการ เล่นอาวุธอื่น ๆ